

Görögkatolikusok az 1848-49-es szabadságharcban

Az 1848-49-es szabadságharc nemcsak a római katolikus, de a görögkatolikus papság és a kispapok életét is érintette. Az ő részvételükről és a szabadságharc egyik legjelesebb – szintén görögkatolikus – hősről Kondás Sándor atya beszélgett dr. Janka György atyával, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola egyháztörténelem tanárával.

Milyen szerepet vállalt a görögkatolikuság az 1848-49-es szabadságharcban?

Görögkatolikusként büszkék lehetünk egyházunknak a szabadságharcban való részvételére. Anyaegyházmegyénk, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye különösen is példamutatóan vett részt hazánk történetének e jeles eseményeiben. Elsőként említhetjük Popovics Vazul munkácsi görögkatolikus püspököt, aki papjait hazafias magatartásra, híveit a nemzetországban való részvételre buzdította. Megengedte, hogy hálaadó istentiszteleteket tartsanak a templomokban a forradalom sikereiért. Kossuth Lajos kormányzó levélben fejezte ki a püspök iránti tiszteletét és megbecsülését.

Popovics Vazul munkácsi görögkatolikus püspök

A papság is tevékeny szerepet vállalt a szabadságharc eseményeiben. 82 papról tudunk név szerint, akik aktívan bekapcsolódtak a szabadságharcba. Közülük 59-en nemzetőrtisztként, a többieket hazafias magatartásuk, buzdító beszédek miatt ítélték el később. Kispapjaink közül is többen részt vettek a honvédő harcokban. Az 1848/49-es tanévben 121 papnövendék tanult az ungvári szemináriumban, közülük 51-en öltötték magukra a honvédegyenruhát. Első kispapunk 1848

júniusában lépett be a hadseregbe. Ez év decemberében került sor arra a híres eseményre, amikor Palkay Partén főduktor a kispapok kitörő lelkesedése közepette kardot kötött a reverendájára. December folyamán többen léptek az ormai vadászvezet sorába. Sajnos a honvédő kispapok közül csak 11 jutott el a papságig – nem azért, mert elvesztették hivatásukat, hanem mert a megtorlás során a hatalom kiemelten ügyelt arra, hogy ne lehessen pap belőlük.

A szabadságharc történetéhez szorosan kapcsolódik Vasvári Pál neve.

Vasvári Pál (eredeti nevén Fejér Pál) Tiszabüdön, a mai Tiszavasváriban született görögkatolikus családban. Édesapja, nagypapja, nagybátyjai is görögkatolikus papok voltak. A család Böszörményben, majd Nyírvasváriban lakott. Az ifjabb Pál később Nyírvasvárióról vette föl új nevét, szülővárosa, Tiszabüd pedig 1952-ben az ő nevét választotta új nevéül: Tiszavasvári.

Az egyetemen történelmet és természet-tudományt tanult. 1844-ben az egyetemi magyar társulat, 1845-ben az irodalmi kör tagja, az egyetemi ifjúság vezetője. Újságot szerkesztett, verseket, történelmi elbeszéléseket, tudományos dolgozatokat írt. 1847-ben Zrínyi Miklós költőről írt terjedelmes tanulmányával elnyerte a Kisfaludy Társaság pályadíját. (Ekkor változtatta a nevét Fejérről Vasvárra, ugyanis a kor neves történésze, Fejér György családneve miatt félreértés, áthallás nélkül nem adhatott közre történelmi szakmunkákat.)

Vasvári 1848-ban az Ellenzéki Kör egyik vezetője lett Petőfi Sándorral egyetemben. A Pilvax Kávéház egyik hangadó vezéréként március 14-én a pesti ifjúság egyik mozgatója volt, 15-én egész sor híres beszédet mondott az egyetemen, a nyomdánál és a múzeumnál is. A 12 pont egyik megfogalmazója, részt vett a nemzetország megszervezésében, híres szónokként több helyen is buzdító beszédet mondott. 1848 októberében a fővárosi csapat

megszervezője és parancsnoka. 1849-ben ő szervezte meg Magyarország keleti részén a Rákóczi-szabadságharcot, melynek őrnagy rangban vezetője lett. Hősies küzdelmek után 1849. július 4-én Erdélyben, a havasnyafalvi fennsíkon az osztrákok által fölfegyverzett és kiképzett román főkölöklökkel vívott ütközetben a szabadságharc 400 honvédjével együtt halt hősi halált 23 évesen.

Hogyan élt tovább Vasvári emlékezete, szelleme, lelkiülete, hogyan hatott a görögkatolikus fiatalságra?

Vasvári Pál személye és egyénisége soha nem fog kitörlni a görögkatolikus fiatalok emlékezetéből, mindig is példaképüknek tekin-

A haldokló Vasvári Pál a csatatéren

tették őt. Ékes példája ennek az, hogy 1904-ben Budapesten megalakult a Magyar Görög Katolikus Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Vasvári Pál Köre. Ez a közösség arra volt hivatott, hogy összefogja a görögkatolikus egyetemistákat, megerősítse őket vallásukban, rítusukban, és példát mutasson az egyetemisták számára, hogy egy görögkatolikus értelmiséginek milyen gondolatok mentén kell az életét, erkölcsseit, hazaszeretetét kialakítani.

A Vasvári Pál Kör kitűzője

PETÓFI SÁNDOR

KEMÉNY SZÉL FÚJ...

Kemény szél fúj, lángra kap a szikra,
Vigyázzatok a házaitokra,
Hátha mire a nap lehanyatlik,
Tűzben állunk már tetőtől-talpig.

Édes hazám, régi magyar nemzet,
Alszik-e csak a vitézség benned,
Vagy apáink halálával elhalt?
Illik-e még oldaladra a kard?

Magyar nemzet, ha rád kerül a sor,
Léssz-e megint, ami voltál egykor?
Oly hatalmas harcos, ki szemével
Jobban ölt, mint más a fegyverével!

A világot védtük hajdanában
A tatár és a török világban;
Vajon most, ha eljön a nagy munka,
Meg bírjuk-e védni mi magunkat?

Oh magyarok istene, add jelit,
Ha a kenyértörés elközelít,
Hogy az égben uralkodol még te
A magad s néped dicsőségére!

Pest, 1848. február

